

Բ Ա Ն Ա Ս Ի Ր Ա Կ Ա Ն Ք

ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆ

Ա Ն Մ Ա Հ Ո Ւ Թ Ւ Ի Ն

Կենաց արփւոյն անդուստ յելից նուազէ փայլ .
Հազիւ ձրգէ դեռ զճակատուք մեր թօշնեալ
Ղողգոջ ինչ շողս որ ընդ գիշեր գան ի վէգ ,
Լճեն ըստուերք , տիւ մեռանի բնաւ ուրեր :
Թող այլ որ յայս գորովեսցի տեսարան ,
Յափանց վըհին յետս ընկըրկեալ ի դողման .
Եւ չկարիցէ լըսել հեռուստ անսարսուռ
Օնընջեցելոց կազմ ի նըւագ՝ ողբ տըխուր .
Օհեղձեալ հառաչս ըզսիրուհւոյն եւ զեղբօր
Որ տատանին զեղերբք մահճին մահաւոր .
Կամ զհեծեծող պըղինձն ոյր գանգք՝ վըշտահար
Լզդ մահացուաց տան թէ նուազեաց որ թըշուառ :
Ես քեզ ողջոյն տամ , Սահ , փըրկիչ երկնաւոր
Ղու ոչ ելեր բնաւ ինձ յայդ դէմս ահաւոր
Օոր քեզ վըխպակն եւ կամ երկիւղ շնորհեալ էր .
Վո ոչ զինեալ է աջ եղծիչն ի սուսեր .
Իկեք չեն նենգիչ , եւ ոչ ճակատ քո անգութ .
Ի նպաստ ցաւոյ Բստուծոյ պքեզ բերէ փոյթ .
Ոչ , չեղծանես , այլ ազատես դու զհամայն ,
Հրեշտակ երկնից , ջահ յաջ տանիս աստուածեան .
Յորժամ իմ խոնջ աչք առ ի լոյս փակեսցին
Ղաս յէւս ի սուրբ տիւ ողողել ըզբիբս իմ .
Եւ հուպ քեզ Յոյս առ տապանաւ ինչ խոհուն ,
Յեց ի հաւատս բանայ զաշխարհ գեղագոյն :
Եկ , աղէ եկ , խըզել զկապանս իմ մարմնոյս .
Եկ , զիմ բանալ ըզբանտ , տուր թեւս ինձ ըզքոյս .
Օջ յապաղես . Եկ , հուսկ յետոյ զի սլացայց
Յեն անծանօթ , յըսկիզբն եւ յիմ կատարած :
Ոյր զիս մեկնեալ . զինչ եմ ուեղէց ես ընդ փոյթ ,
Ղընամ ի մահ , եւ չգիտեմ զի՞նչ է ծընունդ .

Ողորդ , անգէտ հիւր , զոր խընդրեմ ես ընդ վայր ,
Չեւ զիս վառեալ յոր օթէիր դու գաւառ .
Որ ըզքեզ կար արկ յաղցաւոր յայտ ի գունդ ,
Որ փակեաց ձեռն ի կաւեղէն զքեզ ի տունդ .
Յոր հիասրաշ հանգոյց , կամ յոր զօդ գաղտնիս
Սարմին ընդ քեզ եւ դու նովաւ շաղկապիս .
Որ օր զհագին որոշիցէ ի զգալեաց .
Սասն զոր զերկիր լըքցես դու նոր արքունեաց .
Իցէ՞ զհամայն քո մոռացեալ : Յետ շիրմին
Ի նոր մոռացրս ծնանել գնաս վերբստին .
Հանգունատիպ գընաս կենաց ի սկըսուած՝
Թէ անդր յաղբիւր եւ հայրենիս քո յԵստուած ,
Օքրծ մինչ ի սպառ ի մահացուդ կապանաց
Գնաս վայելել հուսկ զիրաւունսդ յաւիտեանց :
Եւ՛ , կենացս հատոր , իմ այս իսկ է յոյս :
Նովաւ ուրեմն է զի պնդեալ իմ ոգւոյս՝
Ետրոփ կարաց դիտել ի տիպսդ անդ սիրուն
Բզգարնանի թօշնեալ զերանգս շողջողուն :
Նովաւ ի սլաք զիս կեղեքեալ , դեռ յարբունս ,
Տեսցես ի մահ գընալ ժրպիտ ի շըրթունս .
Եւ ցօղք խընդից ի հրաժեշտիս մեր վերջին
Յաչա իմ յետինդ ի քո նրկատ փայլեսցին :
Եպիկուրեան գոչեսցէ ջոկ . “ Ունայն յոյս ” .
Եւ նա ոյր ձեռք ազազելով ըզբնութիւնս ,
Յարդի նկարեալ ուղղոյն ի ծերպ ինչ խորոջ
Ի խոկ դիտէ զնիւթ , եւ զօգի՝ տալ բողբոջ .
Ենմիտ , գողցեն , զի վիսութեամբդ այդ մոլիս .
Տես , ըսկըսեալ և մաշի բնաւ ինչ յաստիս ,
Համայն ի վերջ դիմէ , ի մահ ծընանի .
Գեղնեալ յայդ մարդ ծաղիկն ահա թառամի .
Բարձրաճակատ տես անդ յանտառս ըզմայրին
՝ Դամաց բեռամբք անկեալ սողայ ի վայրին .
Օծովս յիւրեանց դաշտ դու տեսանես ցամաքեալ ,
Երկինք ինքնին ըսկիզբն առնուն դալկանալ .
Եստղն այն զոյր ծնունդըս ժամանակ թանգուզեաց ,
Երփին՝ հանգոյն մեզ դիմէ յիւր կատարած .
Եւ մահացուք՝ յերկնից ամայս ստսանեալ
Խընդիր արկցեն եւ զնա գըտցեն ոչ եւս այլ :

Տես զի ըզքեւ շուրջ ի բնութեան համօրէն
 Ղարքն ըզփոշոյ կոյտս ըզփոշուով դիզանեն .
 Եւ ի մի քայլ զսիգանսդ ընկճեալ ժամանակ՝
 Օգորս արտադրեաց նոցին դադաղ կայ համակ .
 Եւ մարդ միայն , մարդն , ով վըսեմ զառանցանք ,
 Յալս անդ շիրմին իւր գըտանեւ յուսայ զկեանք .
 Եւ ի մըրրիկն յոչէից ձիգ ի հոսանս ,
 Կոծեալ յամաց՝ անըրջանայ զյաւիտեանս :
 Եւ յուրմ լիցի խօսել ձեզ , գէտք աշխարհի .
 Թող ես վըրպիմ . սիրեմ , յուսալ ինձ պիտի .
 Ըզկաղկ մեր բան ակընկորեալ վարանի ,
 Եւ յո՛ , լըռէ բանն , այլ բերումըն խօսի :
 Իսկ ես , յերկնից անդ մինչ տեսից ի տարած
 Օ՛ր ստերիւրին արփիք ի ստոյգըն շաւղաց ,
 Եւ ընդ միմեանց բաղխեալ ի դաշտս եթերի
 Ընդ ահաբեկ երկինս դիմեն ըստ բախտի .
 Յորժամ զերկրի լըւայց բեկումն եւ զհառաչ ,
 Եւ հայեցայց մենաւոր զգունդն ի դանդաչ .
 Հեռի յարփեաց , ողբալով զմարդ լեալ անգոյ ,
 Եւ կորընչի ի խորս յաւէժ գիշերոյ .
 Եւ մինչ , յետին վըկայ տեսլեանցս մահարար ,
 Սինչ շուրջ թոհ բոհ , մեռելութիւն եւ խաւար ,
 Եւ ես միայն կանգուն յերկիւղ եւ ի յոյզ ,
 Ի քեզ անվրէպ յԼ՛սդ եւ բարի եղից յոյս ,
 Եւ աներկբայն ' դ յաւիտենից այգոյն դարձ՝
 Ղեռ ըզդերբեօքն ես մընացից աշխարհաց :
 Յաճախ , յիշեա դու , յօթեանս այս անցաւ
 Ուր ի նըկատ մի մեր անմահ սէր ծընաւ ,
 Սերթ հինաւուրց ժայռից այգմիկ ի կատար ,
 Սերթ զամայի լըճիցդ եզերք տըխրարար ,
 Յըզձիցն ի թեւս վառեալք յերկրէ հեռագոյնս ,
 Ես սուզէի ընդ քեզ ի դոյն մըթութիւնս .
 Ձիգ ի լերանց ըստուերք իջմամբ ի ստորեւս
 Խուն մի յաչաց գողանային զդաշտորէս .
 Եւ յառաջեալ ընդ հուպ անշուք եւ անձայն
 Խորհրդաւոր պար աստեղաց գիշերայն ,
 Շնորհմամբ դարձեալ զիրս ըսքօղեալս առ ի մէնջ
 Ըգուցանէր զերկնից կամար ի լոյս գէջ .

Սապէս ընդ տիւ ի լուսացեալ տաճարին
Երեկորի մինչ շողք երթան նըւաղին ,
Ընդ լապտերին բարեպարիշտն հեղեալ լոյս ,
Ի զգաստագոյն ինչ փայլ լընու զսրբութիւնս :
Յայնժամ ի խանդ քոյին տարար դու զաչս իմ ,
Յերկնից յերկիր , եւ առ յերկրէ շէշտ յերկին .
“ Բստուած ծածկեալ , բնութիւն տաճարդ է , ասեր ,
Օքեզ միտք տեսին ’ դ համայն ուր աչք դիտեն մեր .
Եւ ոյց ըղձայ հասու գոլ քոյդ զօրութեանց
Ըշխարհս պատկեր է , հայելի ուանդրադարձ .
Տիւ՝ քոյդ նըկատ , եւ գեղ՝ ժըպիտդ աստուածեան ,
Օքեզ պաշտէ սիրտ ուղղին շընչէ յէս համայն .
Յաւիտենից , ամենակալ , սուրբ , անհուն ,
Շո՛րս վերադիրք՝ այլ չըբաւեն քոյդ յանուն .
Եւ միտք՝ ընկճեալ ընդ էութեամբ քո վըսեմ
Սինչ ուի լըումանդ ըզմեծութիւնդ հըռչակեն .
Բայց սակայն , Տէր , ըստ վեհաբուն իւր օրէնս՝
Ըղկաղկ այդ միտք սլանայ ճախրէ մինչ առ քեզ ,
Եւ ըզգացեալ զսէր գոյութեանն իւր նպատակ՝
Ընժոյժ ի սէր հալի լինել քեզ գիտակ ” :
Բսէիր դու . սիրտք զօդէին զհառաչանս
Յէն անծանօթ ում վկայէին մեր տենչանս .
Ի գուճն հանդէպ , ի գործս՝ սիրեալ զնա ինքնին ,
Եւ այդն եւ ցայդ զիղձս առ նա զմեր տանէին .
Եւ խոկային աչքս ետ ընդ ետ ի զմայլման
Օերկիր աքսոր մեր եւ զերկին իւր կայեան .
Ո՛հ թէ ի պահսն անդ ուր հոգին փախըստեայ
Շախրէ եւ զլանջ գերող ցելուլ անձկանայ ,
Բստուած յերկնից պատասխանեալ ըղձից մեր
Օմեզ զերկօսին փըրկիչն ի նետ հարկանէր ,
Ողիքս ի մի թիւ լեալ յաղբիւր անդ իւրեանց
Ընցանէին թափ ընդ ընթացս աշխարհաց ,
Եւ ’նդ յաւիտեանըս շէշտ սիրոյն ի փետուր
Եր ճախր առնուլ նոցա զերդ շող ինչ զաւուր :
Եւ մինչ յԲստուած ինքնին հասեալք սիրավառ ,
Ի ծոց նորին ի մի խառնել յանըսպառ .
Պատրէին այս իղձք : Սահմանեալք առ ոչէս ,
Սամն ոչնչի՞ թէ հաստեցեալ իցեն էքս ,

Թէ բաժանորդ բախտի մարմնոյն լեալ հոգին
 Սուզեալ անկցի խոր ի գիշեր տապանին .
 Լուծցի փոշի . Թէ՛ Թեւ ի Թիւս հոլանեալ
 Յընդեսցի յօդս՝ իբրեւ ըզձայն պակասեալ :
 Յետ սին հեծման , յետ գերագոյն հրաժեշտին
 Զիցէ՞ որ զքեզ սիրէ յորոց սիրելին . . .
 Ո՛հ , յայդ խորհուրդ մեծ քեզ լոկ հարց դու խընդիր ,
 Տես զսիրելոյդ մահ , և տուր բան ո՛վ Լսվիր :

ԼԱՄԱՐԴԻՆ

ԱՇԽԱՏԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Արհամարա :

Հազիւ Թէ 100 տարի անցեր էր
 Սահմանին մահուանը վրայ , որ Լրա-
 բացները կարգաւորեալ ազգ մը ձեա-
 ցուց , Զ դարուն վերջերը սկսան անոնք
 բոլոր աշխարհքիս տիրելու աչք տնկել :
 Խումբ մը բազմութիւն մեկնեցաւ Լ-
 սիայէն , և հետզհետէ այլ և այլ ցե-
 ղերէ շատնալով , Հռովմէական Լիբրի-
 կէին ալ իշխեց : 711^ն Խելէս-Լա-
 Ֆրօնթէրայի յաղթութեամբ , Սպա-
 նիա բաց էր անոնց առջևը . և իրեք տա-
 րիէն վերջը տիրեցին ամբողջ տէրու-
 թեանը , ինչուան Պիրեննեան լեռները ,
 և մնաց միայն ան այրը ուր որ Սպանիա-
 կան Վոթացուց դիւցազնը Պեղագիոս
 ամրացաւ : Վրեթէ 800 տարի գնաց ին-
 չուան որ անիկայ իշխանութիւն մը ձե-
 ւանայ . բայց ետքէն Վարոլոս հինգե-
 րորդին զօրանալուն և անոր թագաւո-
 թութեանը պատճառ եղաւ : Ս երջա-
 պէս ժե դարուն վերջերն Փերդինան-
 դոս և Իզապելա Կրանատայի տիրե-
 ցին , որ Պոպպտիլ՝ Սպանիա եղող
 Սաւրիտանացուց թագաւորին վերջին
 մայրաքաղաքն էր , ու հոն քրիստոնէու-
 թիւնը տարածեցին : Լսյն միջոցներուն
 Սպանիոյ Լրաբացիները նաեւ Վաղղիոյ
 վրայ ալ յարձրկեցան , բայց Կարոլոս-
 Սարդէլ յաղթեց Լպտերահմանին և
 լնթացքնին արգելեց :

Սակայն Լրաբացիք Ը դարուն ըս-
 կիզները , երբոր զօրաւոր երեւակայու-
 թեամբ մը և իրենց Վուրանին աշ-
 խուժովը վառուած էին , որն որ մեծ կը
 համարէր Յանկութիւնը ու Պատե-
 րազմը , կամ Թէ ըսենք իրենց այնչափ
 ըրած աշխարհակալութիւններուն ե-
 ռանդեամբը քաջալերուած էին , տիրե-
 ցին Սպանիոյ , և երկրին հրաշալեացը
 և կլիմային գեղեցկութեանը սքանչա-
 ցած , հոն զէնքերնին դադրեցուցին ,
 որպէս զի իրենց ըրած աշխարհակա-
 լութիւններուն պտուղը վայելէն . և
 այն ատենէն սկսաւ իրենց լուսաւո-
 թութեան դարը : Լս նորանոր փոփո-
 խութեամբք մէկէն ընկերութիւններ
 և քաղաքականութեան բողբոջներ մէ-
 ջերնին երևցան . և այն ազգն որ ին-
 չուան նոյն ատեն անապատներու և
 միայն պատերազմի դաշտաց մէջ տես-
 նուած էր , ու բարբարոս կը սեպուէր ,
 իր բարեմասնութեամբքը և ուսմանց ու-
 նեցած յարմարութեամբ յայտնապէս
 ցըցուց Թէ որչափ մեծ տպաւորութիւն
 ունի մարդուս սրտին վրայ կրթութիւնը :

Սեւիլիոյ , Վորտովայի և Կրանա-
 տայի Սաւրիտանացիներն՝ որոնք իրա-
 թու հետ անհամբոյր , և իրենց վրէժ-
 խնդրութեանը մէջ անողորմելի էին ,
 վտանգաց մէջ կտրճութիւննին կու-
 զէին ցուցնել , և մարմնոյ և ուժոյ
 կրթութիւնները ամէն բանէ վեր կը
 սեպէին , կարծես Թէ անկէ վերջը
 միայն փառաց և հաճոյից հաճար կ'ապ-
 րէին : Լրաբացուց կրօնքը և սովորու-